

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Реданція й Адміністрація:
Львів, РИНОК Ч. 10. П. ПОВ.
Телефон Реданції 248-40
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.000.
Банку Чеських Лейон.
Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
квартально 15.00
піврічно 30.00
річно 60.00
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ. У ЧЕ.
ХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО
КНИЖКУ Б-НИ „ДІЛА“ В ОБЕМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Уряд Карпатської України панує над положенням як примістився уряд

Прем'єр о. А. Волошин прийняв кореспондента Німецького Інформаційного Бюро та інших кореспондентів і заявив їм, що уряд всецільно панує над ситуацією.
Всі диверсійні ватаги розбиті. У Перечині

не було ніякого бунту проти уряду; це одно з найсвідоміших сіл Карпатської України.
Уряд вже примістився у ~~Севлюш~~, а будинках крайового суду, окружного уряду й реальної гімназії

Населення українських громад, що їх признано Мадярщині, домагається приєднання до Карпатської України.

Як повідомляє пресова канцелярія Карпатської України, до Хусту приїждить чимало делегацій з громад, що їх віденський арбітраж віддав Мадярщині, та домагаються, щоб їх не-

гайно прилучити до Карпатської України.
Вістки, немов би з Карпатської України їздили делегації до Ужгорода з домаганням об'єднання з Мадярщиною, неправдиві.

Уряд Карпатської України не думає вимінювати Ужгороду за Севлюш.

Пресова канцелярія Карпатської України заперечує поголоски, немов би українська делегатаційна делегація, що виїхала до Будапеш-

ту, мала переговорювати у справі заміни Ужгороду на Севлюш.

Будова нових шляхів і телеграфічних ліній у Карпатській Україні.

В понеділок пічнеться будова доріг:
1) Собранці-Петриківці (Словаччина)—Камениця-Оріхівці (на північ від Ужгорода)—Середне, на північ від Мукачова до давнього шляху,
2) Стратинів-Ракошин,
3) Волове-Волівець.
Крім того приступають до будови двох телефонічних ліній.

ХУСТ МАЄ АВТОБУСОВУ СПОЛУКУ ЗІ СЛОВАЧЧИНОЮ.

За два дні пічнуть курсувати між Хустом і Пряшвом автобуси для перевозу пасажирів

і пошти та вантажні авта для товарових транспортів.

Дотеперішні шляхи покищо вистарчають для господарських потреб краю.

РОЗБУДОВА ЗАЛІЗНИЦЬ.

Як повідомляє пресова канцелярія Карпатської України, хустське міністерство комунікацій у порозумінні з такимиж міністерствами Словачьким та центральним опрацювало план будови залізничної магістралі Пряшів—Хуст—Ясіня та поперечних залізничних ліній.

Уряд Карпатської України скасував мито на румунську кукурудзу.

Уряд Карпатської України дозволив купувати кукурудзу в Румунії у кількості до 50-ох кілограмів без мита.

Закуплену кукурудзу можна перевозити через 3 місцевості: Бичків, Тячів і Солотвину.
У справі перевозу 500 вагонів кукурудзи

і збіжжя, що їх куплено в Румунії, виїхав до Бухарешту інсп. Гуснай, який вже перевів переговори у Празі.

Уряд має досить велику кількість вантажних самоходів, щоб забезпечити прохарчування бідних верховинських повітів

Південний коридор Карпатської України остаточно устійнений і загарантований.

Поїздка югословянського регента даліше не сходить зі сторінок преси. Французькі і англійські часописи одногласно стверджують, що в часі розмов між королем Карлом і регентом Павлом, обговорено подрібно міжнародне положення в середній Європі, зокрема справу Карпатської України. Оба пануючі в імені своїх держав станули на становищі, що віденський арбітраж остаточно вирішив не лише південні границі Карпатської України та Словаччини, але також границі інших держав у наддунайському басейні. Даліше вони порозумілися в тому, що Румунія та Югославія будуть рішучо протиставитись якимнебудь дальшим ревізійно-каційним заходам Мадярщини.

У висліді тих розмов югославянський прем'єр, Стоядинович відбув окрему розмову з мадярським міністром загран. справ Канею, та інформував його про становище румунського й свого уряду. При тій нагоді він обговорив остаточно вирішення справи мадярської меншини в Югославії та Румунії.

Бераліський кореспондент віденського щоденника „Тагблат“ рішуче заперечує тверджен-

ням польської преси, буцімто лише словацько-мадярська границя остаточно устійнена, зате границя між Мадярщиною і Карпатською Україною є тільки тимчасова. В дійсності також і супроти Карпатської України установлено остаточною границю. Частина Карпатської України, що її не признали Мадярщині, творить разом з Чехією та Словаччиною одну спільну союзну державу, згідно з волею населення цих трьох країн. Існування цієї федерації запевнено, бо нову чесько-словацьку границю загарантували чотири великодержави на конференції в Мінхені. Англія і Франція дали їй свою гарантію заздалегідь, Німеччина й Італія обіцяли свою гарантію під умовою, що словацька й карпато-українська справа буде остаточно поладнана та що Польща й Мадярщина дістануть землі, заселені поляками й мадярами. Обі ці держави дістали все, що їм належалося, тому гарантії всіх 4-ох великодержав автоматично увійшли в життя.

Існування нової держави запевнене — вона може спокійно приступити до розбудови

Як то було з Бродієм?

„ПОДКАРПАТСКАЯ РУСЬ ЖДЬОТ ВАС“

Прага—Ужгород, 3. листопада.

Таке гасло кинули закарпатські москвофіли і натуралізовані чехами на Закарпатті москалі на російську емігрантську біржу в Празі з ментом приходу до влади пана Бродія. Одночасно приїхав з Бродієм до Праги ославлений буковинський емігрант з Америки Геровський, що як... репрезентант американських закарпатських русинів, не відступав Бродія від початку його прем'єрства ні на крок. Оба вони почали діяти у Празі на велику державно-репрезентаційну скалю, контрагували, переговорювали, конспірували. Вони-ж репрезентанти „Подкарпатської Росції“!

І так, як пан Геровський запевняв своїх одиодумців в Ужгороді, що має величезні звязки в Берліні, так і в Празі намагався виказати свої спеціальні впливи. Він, попри довгі конференції з русофільськими крамажівцями, відвідав також майже всі чужинські посольства у Празі, передавав меморіяли і пояснював усім, хто хотів його слухати... Ілюзоричність української пробаєми в істинно-руській закарпатській країні.

Секундувала очевидно вся російська еміграція. Старі генерали і дійствительні штатські саветники, професори і студенти, графині й баронесси — почали гарячкові хожденія по всіх, хто міг мати будь-який вплив на формування дальшої долі Закарпаття. Чеські аграрники під проводом старого русофіла Берана поставились очевидно позитивно до цієї акції, хоч до самого Бродія мали доважні застереження, як до відомого мадярофіла. Всеж таки стара москвофільська Прага не станула була на ясному становищі, до останнього менту віруючи у Бродія. На превеликий жаль, у деяких чеських колах і нині ще покутують русофільські тенденції, яким дуже трудно наломитися до української дійсности на Закарпатті

Мин. тижня, при допомозі чеських, русофільсько-диверсійних кол, почали з Праги виїждити на Закарпаття „руськіє“ — цілими транспортами. М. ін. на посаду особистої секретарки Бродія виїхала ославлена російська емігрантська діячка з „Очагу“ Сапожнікова, відома україножерка, людина зрештою дуже освічена, що володіє кількома європейськими мовами. Її завданням було м. ін... виправляти російську мову Бродія, який володіє нею фатально. Зі Сапожніковою виїхав транспорт 17-ти душ, самих жертвенних „деятелей“, що присвятили себе місійній русифікаторській праці на Закарпатті. Всіх їх випроводжала на залізничний дворець опікунка московської еміграції, графиня Паніна. Були зворушливі плачі радості і благословенства на „народную путь“

Іншими транспортами в кількості душ виїхали опісля до Ужгороду ще і члени російського „Обществового Союзу“ та майже повний склад „Русского Свободного Університету“ з професорами і студентами. Університет мав очевидно при підтримці Бродія і Геровського заїнсталюватися на постійне в Ужгороді.

Тій імміграційній політиці Бродія відповідали з черги його адміністраційні зарядження в краю. Урядовою мовою Закарпаття встановив Бродій російську мову, при чому українська мала бути паралельною в перекладі. На чільні посади на місце усунених чехів призначив Бродій у шкільництві та в адміністрації

випробованих своїх послухників, яких москов-філа і мадлярі.

Ось так на ділі виглядав перший уряд Карпатської України, до якого адміністративне українське громадянство поставилося льо-ально і якого льоальність ганебно викорис-тано.

Але випадки тимчасом котилися все ско-ріше, так скоро, що приходиться з трудом їх схематично реферувати. Користуватися пресо-вими телефонічними реляціями на дрітї Пра-га—Львів було мені, на жаль, неможливо: технічно — цензурних причин, зрештою з тих самих, з яких вислання Вам готової кореспон-денції являлася на просто непереможній труд-нощі. Всяка кореспонденція, зокрема пресо-ва, проходить тут усе ще фільтр військової цен-зури і пролежує там по кілька днів, якщо вза-галі не паде жертвою конфіскації. Вслід за цим кореспондентів з правильним навігаторним по-дій — а тільки такі кореспонденти вважаю до-цільними — мушу вислати окружною доро-гою, користуючись примігальною можливістю (це так для спростування миршанських зреш-тою колючок, що появилися зловбно на мою адресу в друкованій полеміці).

Переходжу до справи упадку Бродія.

Передовсім слід ствердити, що Бродій, виключно з т. зв. „Русскою Нар. Радою“, висис-робили все, щоб, діставши вже майже всю вла-ду у свої руки, адушити оконечно українськи-рух у Карпатській Державі. Виразною демон-страцією цієї тенденції були вже слова Бродія, сказані підчас першого інтерв'ю для преси, про яке я вже Вам загальною з огляду на ситуацію реляціював. Бродій на запит, що торкався українського населення Карпатської Держави, відповів тоді провокаційно:

— Яке українське населення? Тут такого населення взагалі нема!

Прийнятий при цій розмові міністр Ревай тільки усміхнувся, не думаючи очевидно ви-кликати нової кризи, яка тоді, до того при-чужих журналістках, могла б престижево ви-глядати скандальною. Крім цього в тодішній си-туації треба було за всяку ціну уникати роз-лому. (Зрештою це речі такі сумні і такі „под-карпатсько-русько-своєрідні“, що ще нині не надаються для переглядової публікації).

Стверджуємо, що „Русска Нар. Рада“ ро-била власне час усе, щоб розбити порозуміння, таке потрібне при створенні влади і зовсім для неї зайве з ментом, коли ця влада вже бу-ла створена. Олин український міністр на-трощ, і то з ресортом залякання та пошти — не міг ніяк приклати хоч трохи українського характеру тому, що творить обличчя кожної держави: зовнішній репрезентації, адміністра-ції, освіти та шкільництва.

Такі ухвали русско-мадлярських верхо-водів, як замкнення Пресит та взагалі всіх українських товариств у новоствореній Карпат-ській Державі, хоч неадійсні за браком часу — є хіба класичним зразком для характери-стики першої карпатської влади та її тенден-ції.

Штамп було в тієї нестерпної і морально-примикуючої ситуації, що Бродій узяв. Цей упадок спричинив він сам, його ніхто скорий поспіх при здійсненні своїх планів, і його надто мала інтелігенція, як політична. План придуманий для Бродія і йому для виконання переданий був майстерний і похитав на цьо-му: домагається самостійності Карпатської Держави; мити між карпатське населення га-со: прогнати чехів із Закарпаття; протистав-лятися відірванню частини Закарпаття до Ма-

дарищини, подаючи як мотив неможливість перекарпою території. Закарпаття слід трак-тувати тільки як цілість і як цілість треба да-ти зброю — свобідно астановити свою дальшу долю: Отже: плебісцит.

„Дальше можна собі вже доріпати. Плебі-сцит — це шал пропаганди, це гроші, це заво-рушення, це боротьба всіх проти всіх, це вреш-ті інтервенція...“

Бродій при дбайливій підтримці Геро-вського йшов уперто і послідовно етапами цьо-го шляху. Але йшов за скоро, бо попросту не було часу. Справа устійнення кордонів виясно-валася з дня на день. Міністр Бачинський, русского, але не мадлярського напрямку, ви-сланий урядом до мін. Рібентропа, без Геро-вського, хоч як Бродій про це старався і без мін. Ревая, хоч як про це українці старалися, — не підважился поставити в Мінхені тези не-роздільності Закарпаття. Навпаки, на запит мін. Рібентропа:

— Отже Ви репрезентуєте уряд Карпат-ської України? — відповів: — Так. Що блі-ше: акцентував проект розділу без плебісциту взагалі.

Як бачимо, часу було дійсно мало і треба було братися за рішучі заходи. І тут у поспі-ху Бродій почав робити драстичні помилки. Першою помилкою була спроба наглого ви-їзду до Будапешту нібито для перотрактатів. Виїзд припинила в останній хвилині централь-на влада республіки. Які плани скривалися за офіційним претекстом виїзду Бродія, невідомо до нині, але щось про це мусіла довідатись центральна влада, коли так різко протисти-лася.

З того менту Бродій почав ділати дуже нервово, згущуючи самий довкола себе атмо-сферу підозріння.

Врешті прийшла критична рада міністрів центрального уряду в Празі у прийві всіх трьох міністрів Карпатської Держави. Було це в днях 25—26. жовтня. Темой була справа відступ-лення етнографічних мадлярських територій.

Ваш кореспондент був в обох критичних днях у кулоарах президії ради міністрів у Празі, де йому вдалося зібрати такі інформа-ції:

Велика Британія запрошує представників арабських держав на конференцію у справі Палестини.

Міністр колоній Мек Дональд заявив у палаті громад, що брит. уряд увійшов у кон-такт з урядами Єгипту, Іраку, Саваді, Емену і Трансйорданії, які мають вислати своїх пред-ставників на конференцію „круглого стола“ до Лондону, що має радити над справою Пал-стини.

Ще не рішено, чи запросять туди пред-ставників Сирії та Лівану, бо вони є під фран-цузьким мандатом.

Бродій, притиснений до стіни фіналізації, ним характером дискусії, мусів отверто визна-ти своє становище. Воно не могло бути інше, як специзуванням вище наведеного плану. Отже: неподільність Закарпаття і плебісцит. При цьому впала йому з уст заява отверто протидержавного змісту.

Наслідок?

Протест проти його концепції міністрів Ревая і Бачинського, а вслід за цим зголо-шення ними димісії.

Один Бродій, всупереч прийнятим звичай-ним димісії не подав і з п. Феншиком, що був тіль-ки повноважним міністром без права голосу в міністерській раді — покинув спільно сядо засідань.

Викликаний другого дня федеральним прем'єром ген. Сировим, Бродій ще раз відмо-вився розв'язати кризу через подання власної димісії, мовляв: влада він дістав з рук народу Закарпаття і тільки нарід може її від нього ві-дібрати.

З уваги на такий стан річи федеральний прем'єр не мав іншого виходу, як самому аде-місіонувати Бродія на основі 60 ст. конституції.

Того самого дня Бродія конфінували в го-телі, а два дні пізніше ув'язнили під замітом державної зради, після видачі його як посла „Сталін Вибором“ чехословацького парламен-ту. Нині сидить він у в'язниці „На Панкраці“ у Празі, вичікуючи суду. Його опіку і до-радіник Геровський втік завчасу літаком до Відня і звідти мабути до Будапешту.

Ось-так покінчилась та прикра історія з лоні першого уряду Карпатської Держави. За-такий то болочий престижевий експеримент треба було зватися, щоб довести до ліквідації Бродія і його напрямку, рептільного й аге-турного аж до стрижня своєї розкладової суті!

Нині, коли замкнуто цей невеселий зв'яз, уперше в повній згоді зі своїм внутрішнім пе-реконанням накреслимо два короткі, а проте маєстатичні слова: „Карпатська Україна“. Бо вона вже нині дійсно існує. Бачу її перед оч-ма, доторкуюсь її.

Карпатська Україна зі своїм першим укра-їнським урядом! Роман Голяк.

„Наказ часу: дати шляхті поміч у змаганнях з українським націоналізмом“

„РЕВЕЛЯЦІЯ“ ЗЕЛЕНОГО ШЛЯХОТСЬКОГО ПРЕС. СЕРВІСУ.

Варшава, 9. листопада.

Появилася 50. число відомого нашим чита-чам „тайного“ зеленого прессервісу, що його — як відомо — видає „Комітет до справ шлях-ти загродовей на сході Польщі“.

На вступі широкого шляхотського інформа-ційного матеріалу находимо звичайні, присвяче-ні другому науковому з'їздові середніх і схід-них Карпат, що відбувся недавно під голову-ванням ген. Каспінського у Кракові. З приво-ду того з'їзду прес-сервіс висловлює такі думки:

„З різнородних справ, що їх порушували на цьому з'їзді, велике зацікавлення викликала проблема ходецької шляхти. Не було майже дискусії, в якій її не порушували, хоч не зго-лошено на цю тему окремого реферату“.

„У Східній Галичині, в якій історія перека-зала нам тисячі маси відвічно оселеного тут народу, польського походження і традицією, який лише через те, що ажиться руської мови — неспроможні зберегти до руської чи пак укра-їнської — нема польського осадництва на русь-ких землях. Найнеслашніший є погляд, мовляв, маємо тут до діла з руськими землями і русь-ким населенням. Лехіти були первісним елемен-том, до якого проникнуло після експанзії русь-ке населення“.

Тут приходять великий історичний попис числами, іменами, назвами й фактами, на доказ,

що не польський, а руський елемент налізав звідусль до Східної Галичини (!) Цю фанта-зійну картичку кінчить така поєнта:

„Кінець XVI ст. — це пишний розквіт поль-ської культури на східних землях Річпоспо-літої, це доба, коли все, що було руське — уступило перед переможним походом поль-щини. Все було тут польське, навіть віроїсно-відання польське. Якщо хто ще руським за-лишився з переконання, охоче ажизав польську мову і зачинав — генце рутенус, націоне по-льонус“.

А всеж...

„Дрібна шляхта Східної Галичини, яку в-дліхнули „вєанкі панове“, схлопала і зруйну-валася, до чого допоміг уряд займавців після занепаду Річпосполитої“.

А сьогоднішня ситуація на шляхотському фронті за словами комунікату виглядає так:

„Сьогодні серед нащадків того населення від якого свої відрєкансь, повстав відродже-ницький пропольський рух, що його українці завалято („заценде“) поборюють“.

Ростуть акти терору українських націона-лістів, поширюють господарський бойкот, і українській пресі поналяються статті, аскало-наукові і пропагандні видання, на доказ що польської ходецької шляхти у Східній Га-личині нема. Брошура д-ра Миколи Андруськи має доказати руське походження тієї групи

населення, „Золота Книга Українського Лицарства“ має усіх Созанських, Якубовських, Чарнецьких, Добрянських, Корчаків, Кульчицьких і сотні й тисячі інших заанектувати до українству.

Не зважаючи на посилену українську кампанію, ходоцька шляхта працює далі. Рух її — це наскрізь позитивний, вільний від будь-яких ремінісценцій і станових претенсій, рух, спертий на здорових суспільних підставах. Наказом часу є — дати шляхті поміч у змаганнях з українським націоналізмом.

Додавати якісь коментарі до такої есундцій високих чинників, що патронують шляхотській імпрезі — справді важко.

В цьому самому числі шляхотського комунікату знаходимо також хроніку, яку перепикуємо в цілості також без заваг:

НА ВОЛИНІ.

В жовтні відбувся в Дубні повітовий організаційний з'їзд ходоцької шляхти. Радили над всестороннім піднесенням польського населення на Волині. На чолі управи станув проф. Яценевич, цілим серцем відданий ідеї скріплення

MAG № 2
(на фарбі)
мр. В. Пальдерського
прикриття
своєму волосью
давнім копір

а **Mag** № 1
усуває паролі
і хоронить во-
лосся перед
випадом.

польщини на східних землях. На з'їзді був м. і секретар головної управи Союзу шляхти в Перемішлі.

НОВЕ ВИДАННЯ.

В Станиславові появилася брошура в українській мові п. н. „Ходоцька шляхта в Червенській Землі. Хто вона і звідки взялася?“ Автор брошури Марко Демкович-Добрянський популярно написав історію шляхти у Східній Галичині і то на підставі історичного матеріалу якогось Грушевського (може Грушевського?) „Сотні тисяч тої шляхти — каже комунікат — переробила розполітована греко-катол. Церква на русинів і навіть багато її перебуває в українському, ворожому Польщі таборі“.

Гром.

Всі за одного!

Товариство Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові зложило в Центр-Банку суму 100 зол. на покриття шкід у наших установах і приватних підприємствах та просить господарські кооперативи і приватні центральні створити відповідний комітет допомоги пошкодванним, який перебрав би цю жертву і перевів далшу збірку.

Львів, 4. XI. 1938.

Рада Товариства.

Переслідовна масло-манія.

Роля краківського „ІКЦ“ в історії польсько-українських відносин така визначна і така ноторіємно відома, що нема вже ніодного поляка чи неполяка, який не знав би, що ніхто інший, тільки „ІКЦ“ і вся його пресова, „ікацова школа“ є головним чинником, головною причиною того, що на польсько-українському терені діється: вічно піджоджувати поляків проти українців та вічно провокувати українців до протипольських виступів клеветами й найбільш нікчемними образами, киданими на український наріз і його найсвятіші почування, — це спеціальність того часопису і всіх його маленьких пресових наслідувачів. Не дармо проурядове „Слово Польске“ з 18. VI. 1932 року писало у передовій статті „ІКЦ“ буквально так: „...Чи треба ближче доказувати й пояснювати, яке спустошення, хаос, дезорієнтація, дефетизм та скривлені, наскрізь неправдиві поняття і свідомість викликає той часопис в умі й уяві пересічного читача, коли йому найтовстішим друкарським „цицером“ день-вдень вбиває у голову порції безспірно брехливих, та в найкращому випадку страшенне роздутіх і переряскавлених відомостей про те, що на нашому терені діється, або щойно буде діятись...“ „Криміналістичні методи публіцистичної праці

„ІКЦ“ роблять з того часопису на нашому терені смолоскип, який безупинно знімає та підсичує вогні націоналістичної ненависті, розпалює щораз нові вогнища неспокою, прокидає найбільш нездорові ферменти, каламутить і розбурхує, юдить і ятрить...“ „Методи „Тайного Дєкєтєвє“, того „комерційного підприємства у Кракові“ були вже предметом не тільки української критики, — але ніякі розумові аргументи нічого не помагають, бо торговельний інтерес того „комерційного підприємства“ вимагає грати на найнижчих інстинктах вулиці та спиратися на безкритичному й анальфебетичному читачеві, який не відріжнює брехні від правди та для якого саме зоологізм є правдивим патріотизмом.

Поза редакційними „спецами“ „ІКЦ“ від українських справ — той часопис має ще силу своєї добровільних кореспондентів, які „з власної пильності“ випишують фантастичні дурниці про українські справи — і всі ті дурниці є в „ІКЦ“ негайно та дуже-рало друковані. Таких ікацових спеців у Польщі наплодилося безліч: усі вони від редакції „ІКЦ“ дістають легітимізацію авторитетів у справах польсько-українських взаємин та національної політики, бо їх „друкують“, їх погляди подають

до відома широким колам читачів того часопису.

Одним із таких ікацових спеців є якийсь п. Й. Баліцькі, учитель (!) зі Львова, який у числі з 6. ц. м. поміщує у тій газеті аж у двох місяцях свої глибокоумні уваги: на 9 стор. маємо замітку „Унешкідливити гнізда гайдамаччини“ (підпис: „Й. Бал.“) — типова ілюстрація до вищенаведеної характеристики „ІКЦ“ просто класичний зразок анальфебетизму й шовіністичного зоологізму. Ті самі прикмети має замітка на 9 стор. п. н. „Чому саме масло?“ Пан Баліцькі добуває спеціальну німецько-українську інтригу в домаганні німців, щоб із Польщі найбільше вивозити до Німеччини — масла. Мовляв — „маслосоюзні діячі не від нині чваняться сильними зв'язками з господарськими організаціями Німеччини та німців у Польщі“ (хто, де і коли?) і п. Баліцькі хвалить „ІКЦ“ за те, що він „сигналізував грізну небезпеку, яка виходить з отих зв'язків“. Та „грізна небезпека“ — це та манія переслідування і комплекс нижчости, на які хворіють ікацові пп. Баліцькі: „...Напевне (! — Ред.) не йде тут про ніщо інше, як про збільшену політ.-господарську активність воюючого українізму“. Українці будуть наповнювати собі кишені німецькими грішми за масло, а німці будуть здобувати серед українців симпатії, як їхні господарсько-політичні протектори. Такі є — впевняє п. Баліцький — „куліси“ експорту українського масла до Німеччини, про які „ревеляціює“ розполітований та на ікацовій літературі вихований пан учитель зі Львова. Чи можна мати якінебудь сумніви щодо поглядів та настроїв тієї молоді, яка виходить зі школи пп. Баліцьких?! Як мають на українців та їх культурні і господарські вартості і змагання дивитися польські діти, коли їх учитель — такий пан Баліцький — такий анальфебет у цих справах та одночасно на-

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА“ Ч. 28.

Л. ЛОПАТИНСЬКА

3

За кулісами.

III.

Та це ще не був кінець усього. Те, що прийшло, було далеко гірше.

Марина не любила розпам'ятувати своїх невдач. Тому не вгаблювалася у засідання виділу „Просвіти“ після тієї памятної вистави. Але те засідання було переломове. Від того часу її життя поділилось на „перед“ і „після того“.

„Перед“ була праця в гуртку, престиж, каса, нові пєси. А „після того“ не стало того змісту.

Так, не стало. Бо Марина перестала працювати в „Просвіті“.

Як воно сталося, здивуєтесь? Коли не могли її „вийсти“ звідти ані суперечки з артистами, ані інтриги діячів?

Зовсім просто. Марина прийшла на найближче засідання після вистави і зреклася головства аматорського гуртка. Це був передбачаний крок. Зрештою це вже траплялося не раз. У скрутні хвилини Марина все воювала цим аргументом і він приносив успіх. Позбутись Марини? Члени Виділу знали, що трудно з нею, але ще тяжче булоб їм, колиб Марина опинилася поза Виділом „Просвіти“! І тому все просили, переконували, відтягали свої застереження. Цей аргумент мав помогти і тут. Марина знала, що її „шевським“ закидом обурені, особливо дехто з міщанства. Отже треба було готуватись до боротьби.

А їй зовсім не дали боротись! Приняли резолюцію і кінець. Старенький отець парох промиряв щось неначе подяку за „важкі труди“ і вже про аматорський гурток не говорили.

Марина досиділа героїськи до кінця цього засідання. Що в неї кипіло в душі, годі описати. Та все зусилля йшло на те, щоб добре і гідно виглядати після такої невдачі. Вона мило усміхалась, кивала головою, навіть забирала слово. Аж у своїх чотирьох стінах дала волю думкам і словам.

Першу хуртовину переніс її чоловік. Вислухав терпеливо, протер окуляри й зівнув. Тільки роззявив рота, щоб сказати: — А я тобі не говорив... — коли зміркував, що воно небезпечно. Занадто розярена Марина. Буркнув, щось невизначно і заглибився знов у газету.

Дальше вже упорядкувала Марина думки сама. Треба признати, що це їй скоро вдалося. Вона не любила копатись у прикрих переживаннях. Їй треба було тільки довідатись „хто й чому“ і вона вже була спокійна.

Вона знала, що це не через Фільку поставився так виділ „Просвіти“. Бистро повзавши думки, подіяв її здогад одною тільки дорогою, що вела до місцевого приходства. Так: там виростала оця сила, що похитнула її становищем у цьому місті.

Марина ще не знала чому й як. Але жіноча інтуїція вела туди її думки й підшпигувала можливості. Так. Тут воно було...

Добре. Можна зміритись.

Та на те, щоб вийти в поле бою (себто в місто) треба було прийняти форму.

Марина пригадала собі, що вже здавна тягнула її до Батьківського Кружка при хлопчій школі. Вона вже здавна властиво повинна там належати. І-ж діти туди ходять. А скільки там праці! Боже! Акція доживлення, дитячі розваги, збірки... Може й песку якусь?

І вже найближчої неділі сиділа Марина з павною професоровою Балуковою при вході до церкви й збирала. Там вони удруге стрінулися із Галиною. Галина провадила за руку свою дів-

чинку й затрималась при столику, щоб її Марині показати. Привіталась звичливо й обіцяла навідатись.

І справді. Вже за кілька днів прийшла у стилеві візитові сукні власного проекту. Вони знов забалакали про сценічну кар'єру Галини. Галина говорила про свої успіхи й наміри, аж ось мимоходом воно виявилось.

— Знаєте, пані Маріє, в якій я ситуації! Подумайте, сказала з дрібним смішком. Якось кілька днів тому приходить делегація з „Просвіти“ просити мене режисерувати в їхньому гуртку. Кажуть, що ви покинули його? Надокучило?

Марина всміхнулася звичливо.

— Та, не можу сказати, щоб надокучило. Але знаєте, є такі материнські обов'язки, що іноді приневолюють вас до іншого заняття. От я тепер у Батьківському Кружку...

Ось воно. Вже все було ясне.

Галина говорила ще про те, що вона ніколи не працювала з таким сирим матеріалом, але це повинно бути цікаво... Є зовсім нові течії тепер у побутовому театрі. Зрештою можна зарискувати драму...

Марина дала їй кілька легких вказівок. Так, воно буде добре, коли Галина навчить їх чогось...

Вже більш про те не говорили. Та й стрічались вони мало. Марина віддала їй візиту, але застала там гостей і про аматорський гурток не було мови.

Але Марина знала, що „там“ діється. Заходив до неї Коваль та Леся. Від них довідалася Марина, що праця вже почалася. Пробні відбувались тепер не у „Просвіті“, а в просторому приходстві. Аматорська братія Галиною захоплена. Бо подумати лиш: спочатку Галина запросила всіх на чай до себе. Всіх, навіть хористів і хористок. Це мала бути свобідна гутірка, а

стільки безкритичний і зарозумілий, що ті аналітичні і публіцистичні розсилю до духово-чоловічої сподіваності газет?

Адже фактом є, що „Маслосоюз“ взагалі займає у польському експорті, зокрема експорті до Німеччини, мінімальне місце. І так за перших 6 місяців цього року ця участь „Маслосоюзу“ рівняється загалом 1.1 пром. яка ж тут „небезпека“ і як тут можна „набивати німецькими грішми кишені“?

Далі: весь експорт, зокрема і спеціально до Німеччини, підлягає точній контролі державних чиновників, які його докладно нормують. Цей Балійський повинен теж знати, що в першу чергу це інтерес держави, який більше вивести портувати промислових та хліборобських про-

дуктів і що тому існує на деякі землеродні навіть нагорода у формі експортних премій.

Але пп. Балійських та всіх іксових „Ідеологів“ не обов'язують ані правила політичної ані економічної радії. Для них найкраще було, коли всі українці у Польщі були неграмотною юрбою та жебраками, без шкіл, бібліотек, самоосвіти та без ніяких амбіцій грати якусь роль не то у політичному житті, але й культурному і господарському, щоб не було ніякої української криміналістики, ніякої української майстерні ані фабрики. І взагалі — щоб шезли і вивозили на Марс. А коли це не вдається і шезти українці цих поряд не слухають — то і треба піпити з люті та випишувати на них все, що їд під перо підсує.

Пекуча нестача сільських робітників у Німеччині.

У міхвеських органах німецьких інженерів „Технік унд Віртшафт“ міститься проф. Фрост стаття на тему катастрофічної нестачі сільсько-господарських робітників у Німеччині.

Весною цього року нестачало німецькому селу 200.000 робочих рук. Щоб боляй часинно цьому зарадити, уряд дав дозвіл спроводити 100.000 сезонних робітників з Італії, Мадагаскару, Польщі та Югославії, хоча німецький міністр фінансів з огляду на вплив девіз тільки не радо згодився на це. Недалека весна знову застала проблему допомоги селу робочою силою і проф. Фрост обмірковує, як це з користю, доцільно й на дальшу мету організувати.

Розгадаючи причини нестачі робітників на селі, проф. Фрост бачить їх: 1) у відпливі людей з села до міста наслідком зросту промислу й запотребування нових і нових фабричних робітників сил; 2) в утворенні мілітарної німецької армії та величезної так званої „робітничої служби“, що втягає до своїх рядів фізично найздоровіший та найдатніший людський матеріал. Недостаток робітників не тільки власникам великих господарств, але навіть середнякам та малим сільським господарствам. Проф. Фрост вважає цей факт дуже загрозливим явищем, тим більше, що в давніших часах було в Німеччині небагато власних сільських робітників чи наймитів.

У 1934 р. націонал-соціалісти намагалися зарадити цьому в такий спосіб, що окремим законом скасували свободу рухів сільського населення, зобов'язуючи селян переноситися до фабричних міст. Але цей закон показався цілком безвартісний з хвилиною організуван-

ня „служби праці“ та інших партійних допоміжних формаций. Багато членів „служби праці“ з титулу своїх заслуг залишалися по містах, доставало легко працю та кращі життєві умови, ніж їх може мати сільський робітник-наймит. Утворилася „квадратура кола“, над розв'язкою якої працює чимало соціологів і фахівців робітничого питання. Одним з них є проф. Фрост.

Як зарадити нестачі робочої сили на селі? На думку проф. Фроста розв'язка цього питання можлива тільки в такому випадку, коли умови праці сільського робітника будуть вищі, ніж умови фабричного робітника, який у своїй праці користується з усіх вигід міського життя. Конкретно треба: 1) вибудувати в найкоротшім часі нових 350.000 робітничих мешкань на селі; 2) жонатим сільським робітникам дати з державної каси по 600 марок на сім'ю як безвідсоткову позику на довголітню сплату; 3) змеханізувати також середні та малі господарства через утворення машинних спілок і зорганізувати в цілій Німеччині сітки взаємодіючих допоміжних улаштувань. Чим більше буде таких спілок і сільсько-господарських машин, що заступатимуть робочу силу, тим скорше буде зліквідована нестача людської робочої сили. Остання точка проекту проф. Фроста на-

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Вікторик, 13 листопада 1888.

ІСТОРІЯ „БОГОМІЛЬНОЇ“ ДЕЛЕГАЦІЇ.

В цьому числі читаємо про таку історію: До новоімененого намісника Баденіа зголосилися з приїтом делегація представників Народного Дому, Галицько-Руської Матиці, Становищ, Руської Ради й Общества ім. Національного. Коли намісник сказав, що в нього вже були перед кількома днями представники руських товариств, на те — як писав „Діло“ — „по довгий паві відповім один член делегації (кріп, Павліків) згідно зі повідомленням у „Червоній Русі“, органи тих інститутів і общества, що представлялися, тим словами (по польськи): „Ті товариства не повідомили нас про свій намір і пішли представлятися на свято св. Димитрія, коли ми були в церкві на богослуженню, в відомих, що ми старші тримамось кріпко нашої віри і нашого обряду“.

На це „Діло“ замітило, що перша народовецька делегація повідомила всі товариства, що йде з приїтом до намісника, але й не думала йти разом з ними, які не прийняли до товариства народівця і погнали народівця у своїй прові, а щодо закиду, що делегація пішла у свято, то це сталося з год. 12-30, тобто після богослуження. „Зрештою — слушніше „Діло“ — рівночасно з делегацією прибув до намісника й епископ Ступницький; нехай він не таний богомільний, як о. Павліків!“

ФОНДАЦІЯ БАР. ГІРША.

„12-міліонову фундацію бар. Гірша мають поділити на такі цілі: 1. на улаштування хліборобських шкіл з особливим углядженням ювілейської молоді в Галичині, 2. на улаштування промислових шкіл в Галичині, 3. на утворення фонду, призначеного на нагороду для християнських майстрів, що приймають ювілейських хлопців. Статут цієї фундації потвердила вже політична влада“.

гадує собою більшовицькі „машинно-тракторні стації“. Але німці ліпші організатори, ніж більшовицькі, і не може бути сумніву, що механізація сільського господарства у їх владі була б зовсім інакша та з іншими наслідками.

Та заки цей план проф. Фроста здійснити треба буде випустити чужих сезонних робітників. В обставинах сучасної політичної дійсності ледви чи вдасться якісь більшії групи українських сільських бідняків дістатися до Німеччини на зарібки.

РЕНТГЕНІ, ДІАТЕРМІЇ, МІКРОСКОПИ

поручає український склад лікарських інструментів і ветеринарних приладів

О. МАЦЯК і С-ка

Доставляє Українського Шпиталу Львів, ул. Валова 27. — Тел. 115-60.

Не робіть із правопису політики!

НОВА ЗАРАЗА В ПРАВОПИСІ.

товариство мало знайомитися ближче. Сиділи в великому прилюдному салоні й готували, а радше Галина говорила про модерний театр. Розказувала про нові течії, про кінематографізацію театру, про гротескові ляштужки. Мало хто розумів. Але всім вона подобалась. Оце нам режисер, говорили. У Відні була!

Малі статки „Міла Мазайлу“ Кудіша. Марина й не чула про таку псу. Певне й ніхто з артистів не знав її. Але переписали ролі й стали працювати.

Добре, сказала собі Марина. Кінематографізація театру? Побачимо. Все треба перечекати.

І справді. Першою ластівкою прийшла містка з зовсім несподіваного боку. Як воно змичало було.

Одній неділі, при збірці, довелося їй сидіти самій при століку. Щоб не сидіти одинцем, попросила старшу першою сестру. Сестри не любили „пань від збірок“ і тому Марина злизувалась привітності цієї. Мішанка сіла повагом, погугорнула про те й друге і якісь звернувшись розмову на аматорський гурток. Чи Марина не думає туди вернутись? — спитала.

Марина насторожилась. Вона вже мала свою відповідь на такі запити. Але зрозуміла, що мішанка ще не сказала всього. І справді, воно вийшло назерх.

Всі вони бажать собі, щоб вона вернулася. Бо коли посилалась туди свої діти, хочеш знати хто там верховодить. Давніше, коли була пані докторова, то все було в порядку. Проба тричі на тиждень і лиш до сьомої години. Пані докторова всюди була і все знала. І не було поговору по місті. А тепер...

Не щоб вона не була вдовою, пані від „егомогії“ дуже делікатні. Але нема порядку. Тримай їх до десертів. Дітичка приходять цілком ледом. Не знаєш, пустати їх туди, чи ні?

Марина відповіла шось дипломатично і зовсім урвавшись.

(Докінчення буде).

Наше духовенство тягають тепер по судах за „рушення“ прізвищ. І суди задумуються, чи писати треба „Оберські“ чи „Оберський“, „Ванькович“ чи „Ваньковичи“, бо головно за закінчення „ий“ і „ич“ ведеться тепер боротьба.

Оповідать, що в однім таким процесі останніх днів обвинувачений священник оправдувався зовсім розумно, що закінчення прізвищ „ий“ і „ич“ питоміші українські мови та що всі прізвища, чи вони українські, московські, польські, чеські, — взагалі славянські віддавна в українській мові передаємо наростком „ий“ і „ич“.

На це прокуратор виняв кілька чисел одного львівського українського щоденника і дав цілий ряд прикладів з того часопису, де прізвища кінчалися на „ий“, „ій“, „і“ та навіть на „и“ — а врешті на „ич“ і „іч“: „Раковський“ (голова НТШ), „Раковський“ (звісний большевик), Собескі, Словачів, Хвальковски, Шимонович, Робаків, а навіть прізвище жиди — Хадзевіч.

На те обвинувачений відповів: Для мене не є міродатне те, що пишуть малограмотні, хоч би навіть і в газетах, — для мене міродатні є граматичні закони і правописна традиція, що виводиться від віда і затверджена вченими. Писати впр. „Словачки“ — це нонсенс, бо в такім разі мусіло би писати в 2. відмінку „Словачки“, 3. відм. Словачкині! І т. п. граматичні дивогляди. Тому треба писати Словачкий, Словачкого, Словачковому і т. д. — так само по польськи як пишуть Хмельницькі, Хмельницького — хоч це прізвище звучить по українськи: Хмельницький і т. д.

Твердження правописного правила, що іме-

голосівок і приголосівок різняться від нашої вимови. І так в українському правописі пишемо Шкаго, а не Хіцаго (Chicago), Чембераси, а не Хамберляни (Chamberlain), Бордо а не Бордеаува (Bordeaux), Клемансо а не Цлемансеау (Clemenceau).

З приводу тих процесів треба заважити, що по всій імовірності, цілу хрипу „рушення прізвищ“ викликали такі наші редактори, що бажать бути „оригінальними“. А що в нас є страшний „гін“ до всяких „номів“ особаю в мові і правописі, що найбільшу дурницю приймають за моду, то з часописів ця зараза перекидається на сторінки книжок.

Отже діється, що в нас тепер імя президента польської держави пишуть уже троляко: „Мосціньський“, „Мосціньці“ і „Мосціньскі“ (жальсь декрет про розв'язання союму). Ба, ще більше — навіть історичні прізвища, яких правопис усталили вже літописна традиція, змінюють за аподобом цього або того редактора: Собеский — Собескі; Казимир Великий — Казімерж Великі, Болеслав Смілий — Болеслав Смили.

Деншикарі, які з політичних оглядів хотять зазначити закінченням сльа до якої національності належить дана особа, попадають у вічку плутанину, бо часто подаючи прізвища арештованих з приводу якоїсь „темної історії“ самі не знають, чи мають до діла з українцями, поляками чи іншими слав'янами. Якби трималися послідовно закінчень і наростків даної національності в її оригінальному вираженні то треба писати росіяни „Достоевський“, сербів „Вуїч“ зам. Вуїч, болгар „Стояноф“ зам. Стоянов, чехів „Врхатички“ зам. Врхатичкий.

Усі славянські народи, так само як і ми, авторизували собі вже закони, за якими віддавна передають чужі прізвища по-своєму, зокрема ж ті закони торкаються наростків і закінчень і цих законів треба придержуватись.

Вшануйте тих, що віддали себе в жертву нашім
Батьківщині.

Творець турецького націоналізму.

(З приводу смерті Кемаля Ататюрка, президента Турецької Республіки).

Мустафа Кемаль-Паша, або — після зєвропеїзування турецьких назвиськ — Кемаль Ататюрк — це безумовно одна з наймаркантніших, найцікавіших і найсимпатичніших постатей 1-ої половини ХХ. століття. Національний герой Туреччини виявляв ті самі прикмети, що їх мали Ганнібал, Цезар, Карло Великий чи Наполеон: прикмети великого полководця і стратега, дипломата та державного діяча і реформатора. Але Кемаль Паша був не тільки воєнним діячем та обнови́ником Туреччини, він не тільки підвів Туреччину з її мілітарного та політичного упадку і створив цілком нові напрямки для її закордонної політики, для всієї нової місії турецького народу: Кемаль Паша є одним із творців модерного націоналізму, причому його націоналізм так само пристосований до цілком своєрідних потреб турецького народу, як націоналізм Муссоліні пристосований до потреб, аде́чі і структури народу італійського або Гітлера — народу німецького.

Військову кар'єру Кемаль Паша зробив уже за молодих літ і ще в передвоєнних часах. Уже в 1908. році був він шефом штабу Магмуда-Шевкет Паші, головнокомандуючого турецької армії, яка примусила султана Абдула Гаміда дати Туреччині конституцію. Кемаль Паша мав тоді заледви 28 літ. 12 літ пізніше, як 40-літній мужчина, він був вождом усіх турецьких збройних сил, а ще в три роки пізніше — президентом турецької республіки. Після підписання у жовтні 1918. року перемир'я та встановлення у Константинополі трьох „високих комісарів“ переможної Антанти турецький уряд вислав його на азійський суходіл трохи зі страху перед його популярністю серед турецького громадянства, трохи з остраху перед есентуальними претензіями згаданих комісарів щодо його особи. Це його перенесення було його щастям. Вістка про рішення Найвищої Ради дозволити Греції на окупацію Смирни найшла його в Азії, в околиці Самсуну: він почав мобілізувати турків проти цього рішення, себто проти Греції безпосередньо та всієї Антанти посередньо — від першого моменту, коли тільки дізнався, що антантські переможці перетягнули струну і вирішили поділ Туреччини. „Доля Греції — лише у своїх прецікавих нарисах граф Сфорца, тодішній високий комісар Італії в Константинополі, пізніший італійський міністр закордонних справ — була припечатана у тому самому дні, в якому цілі Атини шаліли з радості і патріотичної гордості, коли прийшла вістка, що біло-блакитний прапор замавав на мурах Смирни після — як звучали грецькі телеграми — героїських боїв.“*) Про ті „геройські бої“ каже той сам автор також цікаву річ: турецький гарнізон у Смирні дістав строгий наказ не протиставитись окупації і замкнувся у касарнях; стрілянина перший почав — грецький провокатор, після чого „геройська бротьба“ перетворилась просто у різню турків. Ефект тієї окупації і різни був такий, що настрої байдужості та пригнічення, в який попали турки після воєнної поразки почвирного союзу, перемінялись просто через ніч у настрої фанатичної ненависті. В Анкарі повстав другий турецький центр — той фактичний, центр наро́стаючої нової турецької політичної та військової сили.

І знову виграв Кемаль Паша через коротковору та помилкову політику своїх противників. Лондон і Париж не вірили у силу Кемаля, асґвоважили її, зате підтримували беззастережно того Венізелоса, якого славили як великого політичного мужа. І тому і Греція і її протектори відкидали компромісні проекти пологоди спору. Тимчасом турки вели розумну політику, взаємно себе підтримуючи без огляду на те, чи належали до формального і легального уряду константинопільського султана чи самозванного уряду Кемаля. На лондонській конференції у 1921. році обидві турецькі делегації виступали разом, а головним речником делегації, що її головував Тевфік Паша, муж довіри султана, був міністр закордонних справ викарського уряду — Бенір Самі Бей! Греція відкинула висліди третейської слідчої комісії, висланої на терен Малої Азії. Розпочалася війна. Стратегія Кемаля Паші полягала на довгій

і надзвичайно солідній воєнній підготові. Щойно в серпні 1922. року турецькі війська перейшли до наступу і просто розторошили греків, не запереставши наступу так довго, поки їх не виперли у Середземне Море. Севрський договір з 10. серпня 1920. р., який з Туреччини робив васала Англії, Франції, Італії і Греції, був зревідований уже на передконференції у Муданії в серпні 1922. року та остаточно перекреслений на конференції у Лозанні 24. липня 1923. У вересні того року антантські війська і згадані високі комісари покинули Константинопіль, який перейшов під турецьку суверенну владу.

Однак та влада була вже зовсім інша, ніж раніш. Почався період внутрішніх реформ, які на ділі були цілою революцією. Переможений грецький король Константин утратив свій престіл, — але втратив його і ніби переможений султан Могамед VI., останній турецький монарх, який об'єднував у своїх руках цивільну, військову та церковну владу. Туреччина стала республікою, а Мустафа Кемаль, її президент (від 23. X. 1923) дістав прізвисько „Гасі“ — „Переможець“. Каліфат був зовсім скасований: це було щось більше, як первісне відділення церкви від держави, бо це було однозначне з резигнацією політичної гегемонії над усіма визнавцями Магомеда. І цих двох засадничих напрямків тримався в усій своїй реформаторській праці Кемаль Паша: 1) обмежитися виключно тільки до турецького етносу (з винятком вірменської та курдської меншини, супроти яких поводився дуже жорстко) та виступити амбіції панувати над усіма магометанськими племенами, передусім над арабським світом, і 2) мерщій та силоміць європеїзувати турецький нарід. Кемаль Паша скасував шляхом урядових розпорядків, що їх переводив

так само ригористично, як колись ригористично Петро I. стриг бороди своїм боярам, — турецьку національну ношу, фези, широкі шаравари, жіночі серпанки, монастирі дерев'яні, гареми і многоженство, зате ввів цивільне і кримінальне законодавство по швейцарському або італійському зразку та латинську азбуку. Здавалося, що на тих реформах Кемаль Паша проваляється, що померкне його воєнна слава та що звернеться проти нього не тільки простолюди, привязані до традиційних обичаїв, що тривали тисячу літ, але і що молоді турецькі патріоти вбачатимуть у тих реформах національну ересь. Показалося, що ті погляди європейців були фальшиві: популярність Кемаля і його хист володаря перемогли всіх опозиціоністів, з якими він зрештою розправлявся справді по диктаторськи, безцеремонно, зі східною жорстокістю. Чи ці реформи перетривають і після смерті великого реформатора — це вже інше питання.

Турецький націоналізм Кемаля не мав імперіалістичних тенденцій. Він не відзначувався динамізмом назверх, — він звертався саме тільки на переродини турецького духа і на застелювання турків у вузькому турецькому гурті, тим цупкіше той гурт цементуючи. Для закордонної політики Кемаля було байдуже, з ким він іде: коби це відповідало кожноточасним турецьким інтересам. Тому він спершу заключив союз із Совітами, потім відсунувся від Совітів, коли вони хотіли турецьку приязнь використати у своїй інтригантській грі на європейському суходолі. На який тиждень перед своєю смертю Кемаль підписав торговельну умову з Німеччиною, а всякі спроби зашпелити на „з модернізованому“ турецькому ґрунті комуну — він безпошадно нищив.

Кемаль Паша відійшов з цього світа у розмірно нестарому віці (60 літ). Над його свіжою могилою належить йому такий самий низький поклон, що його треба складати перед кожною великою індивідуальністю на історичну міру.

Успішні переговори над дефінітивним розмежуванням

між Карпатською Україною та Мадярщиною у Будапешті.

Комунікат пресової канцелярії Карпатської України, що його надали словацькі радіовисильні у п'ятницю в 13. годині, повідомляє: Як інформують з міродатних джерел, делітаційні переговори делегації Карпатської України — під проводом мін. Бачинського — з мадярським урядом розвиваються успішно та покінчатись в найближчих днях.

Частину праці виконують дві підкомісії: комунікаційна та господарська.

УКРАЇНСЬКЕ МАЙНО НА ВТРАЧЕНИХ ЗЕМЛЯХ НЕ ПРОПАДЕ.

Ті, що лишили рухоме чи нерухоме майно на землях, які заняли мадяри, не втратять його. Вони будуть мати змогу залікдувати його в речизні, який устійнять українсько-мадярські переговори.

Зменшені законодавчі палати зменшеної держави.

Президія праського парламенту і сенату покінчила верифікацію посольських і сенаторських мандатів, себто устійнила, котрі члени законодавчих палат тратять свої мандати з огляду на зміну кордонів. По верифікації число послів впало з 300 до 237, число сенаторів з 150 до 119.

Тому, що верифікація покінчена, можуть зібратись обі законодавчі палати, яких не скликували ще від звичайної весняної сесії.

ПАРЛЯМЕНТ ПЕРЕД НОВИМИ ЗАВДАННЯМИ.

Найпильнішим завданням парламенту є: 1) вибрати нового президента республіки; 2) ухвалити нову конституцію, що устійнила б новий правно-державний устрій. Вибір президента й ухвалення конституції будуть мати провізоричний характер.

Гебельс проти погромів.

В четвер пополудні мін. Гебельс оголосив заклик до населення Німеччини, в якому визнає рішуче перестати протижидівські демонстрації та інші виступи. Остаточну відповідь на жидівський замах у Парижі дасть закон або розпорядок щодо положення жидів в Німеччині.

СПРАВА ЗАЛІЗНИЦЬ.

Комунікаційна комісія займається головню налагодженням комунікації Карпатської України

РАГЛЯНИ мужські від 30л. 50.— ПЛАЩІ жіночі від 30л. 60.—
порукає
ШАПІРА ВУЛ. ЛИЧАКІВСЬКА 1.

через відтинки залізниць, що перейшли під мадярську владу.

Трансфер цих залізниць відбувається на подібних умовах, як у Судетах.

92.000 УТІКАЧІВ.

Чехо-словацька влада взялася до реєстрування утікачів зі земель, що їх забрала Німеччина, Польща й Мадярщина. Є їх коло 92.000, з того 73.000 чехів, 5.500 утікачів приміщено в концентраційних таборах.

КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНОЮ І РУМУНІЄЮ ХВИЛЕВО ПРИПИНЕНА?

АТЕ повідомляє: З огляду на те, що підленню частину Карпатської України прилучено до Мадярщини, перетято залізничну комунікацію між Чехо-Словацьчиною і Румунією до часу, аж Румунія заключить з Мадярщиною конвенцію в тій справі.

Алькоголь і тютюн сприяють умовий розантом людини.

*) Graf Carlo Sforza: „Gestalten und Gestalter des heutigen Europa“, Fischer Verlag, 1931; „Europäische Diktaturen“ — 1932.

„Міхен не був нічиєю перемогою ні невдачею“.

ЧЕМБЕРЛЕН ПРО ЗАВДАННЯ СВОЄЇ ПОЛІТИКИ.

Прем. Чемберлен промовляв у середу на щорічній банкеті у посольства Лондону. У цій промові затримав він між іншим питання своєї політики в останніх часах.

У МІХЕНІ НЕ БУЛО НІЯКОГО НЕПОРОЗУМІННЯ.

Обговорюючи міхенське порозуміння Чемберлен зазначив: У Міхені не було ніякого гострого непорозуміння між різними системами урядів; у висліді переговорів не можна добачувати перемоги одній або другій стороні.

МЕТА ПОЛІТИКИ ЧЕМБЕРЛЕНА.

Свою промову закінчив Чемберлен словами: Коли я став прем'єром у першій своїй промові

я асуював політику британського уряду у таких напрямках:

- 1) утримати мир,
- 2) так зміцнити державу, щоб усюди відносилися до неї з належною пошаною,
- 3) піднести добробут, розвинути промисл та забезпечити вартість праці.

„НЕ БУДЕМО МІЛШЕЮ СВИТА“.

Чемберлен ще раз повторив, що, якщо держава бажав собі миру, не може залишитися у безділлі. Це не значить, що англійці хочуть мішатися у справи інших держав та брати на себе роль поліції. Але, якщо Британія зауважить, що хтось загрожує мирові, уживе всіх своїх впливів, щоб той мир врятувати.

Відозва турецького уряду після смерти Кемаля Ататюрка.

Уряд турецької республіки оголосив ось таку відозву до населення:

Ататюрк заснував вічним сном. Туреччина стратила свого великого будівничого, турецький нарід свого великого вождя, людство свого великого сина. Складаємо народові висліг співчуття з причини цієї великої втрати. Можемо шукати розради тільки у нашій привязаності до твору нашого вождя та у нашій рішечності посвятити для нашої дорогої батьківщини. Тим його великим твором є турецька республіка.

У тій хвилині уряд, свідомий своїх обов'язків, починається на своїх становищах. Ніхто не може сумніватися, що турецький нарід солідаризується з урядом щодо збереження стану, який існував досі. Довкола чоловіка, який обіймає найвище становище президента, цілою душею зєднується турецький нарід з його урядом та славною армією і буде постійно змагатися до свого високого призначення.

Наш великий вождь Ататюрк, якого смертність оплакуємо, вірив усе турецькому народові і ця віра все оживляла його працю. Турецький нарід зробить те, що його творець вічний. Турецька молодь захоче його твор — турець

ку державу та буде йти його садами. Кемаль Ататюрк буде жити вічно в історії та в серцях турків.

ПЕРЕД ВИБОРОМ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА ТУРЕЧЧИНИ.

Згідно з турецькою конституцією, по смерті Кемаля Паші обов'язки президента переходять аж до вибору нового провідника держави на предсідника народних зборів Абдуль Галік Рендо. Народні збори зібралися у четвер в 11-й годині.

Як на наслідника Кемаля Ататюрка, вказують на генерала Ісмета Інону. Він до вересня минулого року був прем'єром, а від уступлення з цього становища не брав участі у політичній житті; генерал Інону має 58 років; 13 років був він найближчим співробітником Ататюрка.

Деякі вигляди на вибір має також маршал Фефіл Чазмак, шеф генерального штабу, та Феті Окін, турецький амбасадор у Лондоні. У політичних колах кружляють поговори, що вони не годяться кандидувати.

Кемаль Ататюрк творець і провідник великої сучасної Туреччини.

Президент турецької республіки Кемаль Ататюрк, що помер учора, є одною з найзаметніших постатей сучасної історії. У найбільш неспокійний для Туреччини час він зумів так померкнати державою, щоб її з переможею у світовій війні, піднести на висоту переможця. Він пережив великі потрясіння своєї батьківщини: революцію у 1908 році, війну з Італією у 1911, дві балканські війни, світову війну та афганську війну з Грецією. Цю останню Туреччина виграє, завдяки військовому генію та патріотизму Кемаля Паші.

Ще за життя став Ататюрк просто легендарною постаттю для всіх турків. Кемаль — значить досконалість, газі — значить переможець, Ататюрк — батько батьківщини.

Кемаль Паша був сином убогого митного урядовця у Солуні. Ще як малий хлопець утік він з дому, щоб вступити до військової школи. У 1904 році він став уже сотником, але в тім самім дні його арештували та вивезли на вигнання до Дамаску.

Там, не звважаючи на строгий надзор поліції, зважав таке товариство. З Дамаску перенісся його до Яффи, але він утік відтуда до Солуня та далі працював у тайних революційних організаціях. У 1911 р. він передирється до Триполітанії, де бере участь у війні з Італією та дослугується ступня отамана. У липні 1913 підчас другої балканської війни, він стає шефом штабу новоорганізованої армії на півострові Галліполі.

Його велика роль будівничого нової Туреччини, починається по підписанні ганебного для Туреччини договору у Севрі.

Десять грецької армії у Смирні у травні 1919 року викликав сильну реакцію у цілій Туреччині. Кемаль Паші поручили прикрити виконати умовини договору та перевести розброєння й демобілізацію турецької армії у північно-східній Анатолії. Замість того Кемаль створив військовий осередок облоги та відпо-

дження Туреччини. Султанський уряд запізно пізнав свою помилку, йому вже не вдалося стягнути Кемаля Пашу до Царгороду. Кемаль вийшов до Ерзерум, де скликав у липні конгрес, який прийняв цілу програму Кемаля Паші. Ця програма наказувала до останньої краплі боротися за національне існування. Кемаль Паша став предсідником нового комітету, що його покликав конгрес, провідником нового уряду Туреччини.

Стамбульський уряд виступив проти цього, але Кемаль Паша став вже провідником могутнього руху т. зв. „кемалістів“, а в 1920 році провідником народних зборів.

Завдяки своїй геніальності у військових та політичних справах, своїй великій любові батьківщини, завзятому та красномовству став він неофіційним диктатором Туреччини.

У бою під Саварією переміг і прогнав Кемаль грецькі війська та дістав ще одне ім'я — газі, що значить — переможець. У 1921 р. його іменували начальним вождом турецької армії.

По упадку султана і створенню республіки він став її першим президентом.

Від цього часу Кемаль безпощадно нищить все, що припиняло розвиток турецького народу. Туреччина завдячує йому те, що з перестарілої азіатської держави стала вона у ряд сильних європейських держав. Він не тільки реформував її устрій на збір європейських держав, але підніс промисл, господарське життя, впровадив латинську азбуку та навіть європейські форми приватного життя.

Спочатку Кемаль був прихильником радикально-революційних течій та хотів будувати Туреччину послідовно на збір західних держав, але переконався, що це неможливе і тому мусів поборювати опозицію правих і лівих.

У 1927 р. його вдруге вибрали президентом. У 1934 йому приклали як родове ім'я Ататюрк — батько турків.

Хто такий о. Петрик?

У польській пресі на видному місці поміщено відозву якоїсь „карпатурської організації“ з Клівленду й Акрону в Америці з проханням до польського уряду допомогти населенню Карпатської Русі „визволитися з чеського ярма“ і дати їй поміч „у напрямі свободного вислову щодо дальшої долі“. Люди, що були в Америці і добре знають тамошні відносини, зважують плечима при читанні цього повідомлення, бо ні у Клівленді ні в Акроні нема ніяких централ українських чи карпатурських організацій. Щодо о. Петрика, то ходять чутки, що він родом з Галичини (з Добромильщини) і став православним священником в Америці після ріжних, буйних і складних життєвих перипетій. Коли це той самий о. Петрик (про іншого ми бодей не чували) пустився на бистрі фамі невідповідальної політики, то можна погратулювати, але такими політичними фігурами ніхто не „визволяє“ Карпатської Русі з чеського ярма“.

МАДЯРСЬКІ ВІЙСЬКА ОБСАДИЛИ КОШИЦІ.

В четвер в год. 13.30 мадьярські війська обсадили Кошиці, найбільше з новоприєднаних міст.

У 20-ліття незалежності Польщі.

В п'ятницю 11. ц. м. відбулись у Варшаві та усіх більших містах Польщі великі військові дефіляди при участі членів піввійськових організацій і молоді з нагоди 20-ліття незалежності Польщі. Рано відправлено з цієї нагоди богослуження по всіх святинях у Польщі. Президент Польщі Мосціцький, який вийшов з дружиною і двома міністрами на Заолзанський Шлеск, вийшов у четвер 10. ц. м. в год. 7. м. чором святочну промову в роковини 20-ліття Польщі, яку трансмітували всі польські радіостанції.

У Львові відбулася з цього приводу в четвер вечори святочна академія у Великому Театрі а в п'ятницю передполуднем велика дефілада на пл. Галицькій, яку відбирав воєвода А. Білік, командант О. К. ген. Лянгнер, през. міста д-р С. Островський та новий городський староста Ромуальд Каймуз, який — як відомо — прийшов перед трьома днями на місце старости Порембальського у зв'язку з останніми відомими подіями у Львові. По дефіладі провів лав воєвода Білік під Великим Театром. У державні і самоуправні установи та багато приватних домів прибрані державні прапори.

У зв'язку з цими роковинами багато урядовців та суспільних польських діячів дістав різні ордери та хрести заслуги.

НАРАДА СОВІТСЬКИХ АМБАСАДОРІВ У МОСКВІ.

Совітські амбасадори в Лондоні, Парижі і Римі дістали наказ приїхати до Москви, де візьмуть участь у великій нараді совітських дипломатів під проводом ком. Літвінова. Ця нарада відбудеться у зв'язку з новими інструкціями, що їх дістав Літвінов від Сталіна у справі закордонної політики СССР.

НАГЛЯН ВІЗІД ДО ПАРИЖА.

В п'ятницю 11. ц. м. рано відлетів нагад з Парижа губернатор банку Англії Норман, де відбуде наради з міжнародними представниками Франції у справі монетарного договору трьох держав: Франції, Англії і З'єднаних Держав. Фінансові кола Лондону призначають велике значіння до нагадї позорної Нормана до Парижа.

Бої над Ебром.

Головна квартира єспанських націоналістичних військ повідомляє, що націоналістичні війська на фронті Ебра йдуть вперед і займають гора О'ерра дель Агуїла і Сьерра де Лас Перас. Націоналістичні війська напущуть над містом Гарск обстрілюючи частину дороги з Беніта де Компосінес до Аско. Крім того націоналістичні війська заняли низку нових позицій. Націоналістичне істунство зістрігло 14 ворожих літаків.

Зате комунікат барселонського уряду твердять, що червоні війська відбили наступ націоналістичних військ над Сехре і коло Беніта де Компосінес та відібрали Ла Періада і Фенте де ла Салюс.

НЕ КОЛЬОНІ, ЛИШЕ СХІДНА ЄВРОПА? „ТАЙМС“ ПРО НАПРЯМНІ НІМЕЦЬКОЇ ЕКСПАНЗІЇ.

Лондонський „Таймс“ подає у телеграмі з Берліна, що в німецьких політичних колах не приважують великого значіння до справи кольоній, бо головна увага Німеччини спрямована на Схід. В німецьких офіційних колах глядять на німійську територію Світів як природний німецький ринок. У зв'язку з тим, як пише „Таймс“, в партійних колах зовсім поважно говорять про повстання незалежної української держави.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ТУРЕЧЧИНИ.

Національні збори Туреччини вибрали одноголосно президентом Ісмета Інону. Нотований президент уродився у Смирні 25. вересня 1880. В 22 році життя скінчив артилерійську школу зі ступнем сотника генерального штабу, опісля був професором артилерійської школи підчас великої війни був шефом першого відділу генерального штабу і командував різними відділами в Палестині. По перемир'ю втік з Константинополя і брав живу участь у війні проти Греції.

НОВИНКИ.

— Пригадка! Членам Муз. Т-ва ім. М. Лисенка у Львові пригадується, що Звичайні Загальні Збори Т-ва відбудуться 13. листопада 1938 (неділя) в год. 4. попод. у малій салі (вул. Шашкевича 5. III. пов.). Приявність усіх членів коначна. 2319

— Вонані светери, мужеські — жіночі — дитячі можете набути в кооп. Базар, Львів, Руська 3. 2254

— З якнайкращих шкірок футро — поручає і виконує у нас тільки Юліан Глушевський — рік оснув. 1928 — Львів, пл. Капітульна 3. I. пов., телефон 254-46. 1430 49—?

— Конфіскація „Діла“. Вчорашнє (250) число „Діла“ підпало конфіскації за одно речення і закінчення передової статті „Вірю в динамізм українського народу“, за більшу частину статті „Наші тихі героїни“, за закінчення новинки „Нищать українські вивіски у Львові“ та за закінчення новинки „Масові ревізії й арештування в Раві Руській і в повіті“.

— Конфіскація календаря. Недавно оголошений, перший „Маріанський Ювілейний Календар-Альманах: „О спомагай нас, Діво Маріє“ на 1939. р., виданий Архидіаконом Божої Матері Неустанної Помочі, Львів—Станиславів (оо. Редemptористи), сконфісковано і весь наклад забрано до знищення. Цей цікавий і довго очікуваний календар-альманах наших народних місіонарів оо. Редemptористів вийде з цим самим цікавим матеріалом у новому накладі в найкоротшому часі.

— В соті роковини смерті батька нового українського письменства Івана Котляревського, що помер 11. листопада 1838 р. в Полтаві, відбудеться у Львові в неділю 13. листопада ц. р. в год. 12.30 у греко-православній церкві при вул. Францішканській ч. 3 заупокійна панахида, на яку запрошують все українське громадянство українські культурно-освітні товариства у Львові.

— Арештування за приналежність до ОУН у Львові. Ендешке „Слово Народове“ з 9. ц. м. (ч. 320) пише: „Від кількох днів слідчі органи львівської поліції переводять ревізії й арештування між членами викритої останніми часами організації ОУН. Рівнобіжно з арештуваннями ведуть енергічне слідство. Його дотеперішні вислідів з відомих причин не можна покищо тодати до прилюдного відома.“

— Електрифікація Рудок. Від 6. ц. м. Рудки мають електричне світло, що населення прийняло з вдовolenням. Минулого року переведено електрифікацію Комарна.

— Ревізії та арештування в Городку і в повіті. Вночі з 29. на 30. жовтня ц. р. поліція перевела ревізії у службовиків магазину Центросоюзу та інших громадян у Городку. По ревізії поліція арештувала: нач. Якубівського та службовиків Богдана Кулея і Романа Закидальського. Крім згаданих поліція арештувала ще в неділю по тригодинній ревізії Романа Стеця, Онуфрія Когута організатора Пов. С. Кр. „Р. Ш.“ та Михайла Янчуру а Дроздович. Причини ревізії та арештувань невідомі. — Також по селах Городеччини поліція арештувала кільканадцять осіб, переважно молодих людей.

— Напад на кооперативу в Задвір'ю. В четвер 3. ц. м. коло год. 23-ої вночі на кооперативу „Власна Поміч“ в Задвір'ю, пов. Перемишляни напало 12 озброєних і замаскованих бандитів. Стередивавши сторожа револьверами та кри-

ком „Ренце до гури і ані слова“ — примусили його мовчати. Одночасно обшукали йому кишені, забрали електричну ліхтарку, зв'язали йому назади руки і повалили на землю. На команду одного, що був убраний у береті і крикнув „біш в тафле і замкі“, бандити почали ламати двері. Крамар, який був ще тоді в кооперативі нароби́в крику і почав сильно бити тягарцем в двері. На його крик побудились і збіглися люди та прогнали напасників. Поліція списала протокол і мабуть веде слідство.

— За знущання і побиття в'язнів відбудеться незабаром розправа перед трибуналом окружного суду у Любліні проти 11-ох службовиків в'язничної сторожі, які своїм знущанням і побоями довели до самогубства двох в'язнів і важко поранили кільканадцятьох. „Газета Польська“ з 10. ц. м. пише, що підсудні знущалися над в'язнями в нелюдський спосіб підчас сипання валу над Вислою. Страшні відносини в карній осередку праці тривали кілька років і справа виявилася щойно в червні ц. р., коли то справа в'язниці в Любліні повідомила компетентну владу про підозрілі випадки смерті і про самогубства в'язнів. Розправа протягнеться 10 днів, на якій зізнаватиме 67 свідків.

— Підпал будинків греко-католицького приходства в Полжині. Передчора вночі заалармовано міську пожежну сторожу в Ярославі, що в селі Полжині 5 км. від Ярослава, горять будинки греко-кат. приходства. По приїзді пожежної сторожі до Полжині виявилось, що дійсно горить стодала і стайня на приходстві. Пожежу сторожа злякалізувала. Слідство виявило, що пожежу спричинив невідомий палій.

— За протижидівські заворушення з листопада м. р. почався у четвер 10. ц. м. процес проти кільканадцятьох польських студентів і робітників та одного 14- чи 15-літнього гімназійного ученика Лянга — поляка, якого вже усунули з гімназії. На лаві підсудних засіли студенти: Йосиф Копець, Людвик Забуга, Маріян Грабець, Зигмунт Гапах, Болеслав Гардт, Людвика Яніцька, Здзіслав Опела, Альбін Піщінський, б. ученик Лянга і робітники, яким закидає акт обвинувачення, що вони напали на жидів 10. листопада м. р., били шибі і кричали: „Поліція то хаї!“ та побили жидів Гольдфішера. Суддя Майковський покарав одного польського оборонця гривною за те, що одному з пошкоджених жидів поставив між іншим питання: „А іле кіюф пан достал?“ Розправу відложено, бо не станули свідки.

— Краєва хроніка. В цегольні в Сихові глина присипала в четвер 10. ц. м. 34-літнього Ковальського, якого відвезли до шпиталю у Львові, де він помер. — У білогорським лісі невідомий напасник напав на Юлію Кокур і вирвав їй течку з 2 зол. та особисту легітимацію.

— Такі то „добрі“ дороги? На 9-ох автобусових шляхах у новгородському воевідстві мусіли спинити автобусову комунікацію тому, що на дорогах розмоклих потворились калабані і годі було з болота витягнути порожній автобус. Автобуси їздитимуть далі, щойно як потисне мороз.

— Два вантажні поїзди зударились у четвер 10. ц. м. уночі між станціями Клеменсув і Заводи. Обі локомотиви і сім вагонів розбилися. В катастрофі сімох залізничників є ранених, зпоміж них машиніст Конрад Макачек і помічник машиніста М. Сончинський. Слідство виявило, що за катастрофу відповідає дижурний руху у Клеменсові, якого припинено в урядванні. В наслідок катастрофи перерва руху поїздів тривала кілька годин.

— За релігійне виховання у чеських школах. Праські „Лідове Лісти“ домагаються переведення реформи чеського шкільництва у християнському дусі, окрема вимагають усунення розпорядків міністра Габрмана, що при народинах до чеської державності по війні усунув хрест та обов'язкову молитву зі школи. Часопис аргументує так: „Часи інтернаціоналізму й безвірства минають. Будиться християнський дух нації, рекламуючи свої права. Він кличе за хрестом у шкільних класах, бо у хресті бачить найміцнішу опору нації проти всього чужого, проти розкладових напрямків між населенням і проти зазіханняго поступу. Це відноситься теж до злобоного усування науки релігії у школах. Безнастанно говорять про вагу релігії для моральної обнови нації, а тим часом науку релігії ставлять нижче руханки. Треба урядового розпорядку, що всі діти мають обов'язково вчитись релігії свого віроісповідання“. — Цей голос поважного чеського органу доказує, що чеське національне життя у всіх його проявах переходить тепер, після державної катастрофи, велику еволюцію: від крайнього демократизму до авторитаризму, від густотства до християнства.

— Страшний хмарозім перейшов над містечком Бенамед, недалеко Касаблянки. По годинний зливні рвучкі потоки води затопили долину в якій лежить згадане містечко, що начислює 4.000 мешканців. На каламутних хвилях води поплили доми населення з цілим дорібком. Зпоміж мешканців містечка згинуло 14 осіб. На двох шосах, що вели до міста, перервано комунікацію, бо вода розмила їх. Матеріальні шкоди велетенські. Рятунковою акцією керує влада. Побойються, що число жертв у людях збільшиться, бо щойно по уступленні води можна буде обчислити дійсні жертви.

— Перль Бак лавреаткою Нобеля. Комісія щорічної літературної премії Нобеля в Осльо призначила її на цей рік американській письменниці Перль Бак, авторці численних повістей з китайського життя, з якої найбільше відома „Благословенна земля“, що мала успіх на всіх екранах у світі. Повісті П. Бак перекладені на всі культурні мови. Найбільше відомі з них „Сини“, „Сповідь китайки“, „Мати“, „Вигнанець“, „Боевий дух“, „Люди у знесиллі“. Авторка ще молода жінка, виховалася частинно в Китаю, де мала змогу добре ознайомитись з життям китайських селян. Тепер вона мешкає постійно в Нью-Йорку, дуже живо працюючи.

— Машини ржавіють на дощі. В найбільшому совітському металургічному осередку СССР — у Магнітогорську лежать під голим небом стирти металевих частин і півфабрикатів. Стирті заржавілих машин тягнуться на просторі 20 км. довж ріки Ураль, вартості понад сім мільйонів рублів. Тому що проекти постійно змінюються — багато складових частин машин не діждеться монтажу і ржавітиме далі на дощі під голим небом.

— Совітська преса „гине“ по дорозі до передплатників. Московська радіостанція оголосила приказ совітського уряду до всіх секретарів комуністичної партії, щоб подбали про безпеку пресових посилок, що в останньому часі почали масово „гинуть“ і не доходили до передплатників. Розпорядок накладає гострі кари на дижурних керманічів і службовиків, які працюють в експедиціях часописів. За запропущення посилок часописів розпорядок передбачує гострі кари.

— 100 геологічних експедицій вислав совітський уряд до північно-східних провінцій СССР, щоб дослідити їх природні богатства. Совітська преса запевняє, що на півострові Канти Канін викрили великі зложки вугілля, в районі озера Онега зложка нікелю, на західнім Уралю запаси олова і міді, в районі Омська касерит. Згадані геологічні експедиції опрацьовують проекти у справі використання відкритих природних богатств.

— Таємне вбивство на вулицях Міляно. На одній з вулиць Міляно 40-літня жінка вбила п'ятьма револьверовими стрілами 69-літнього князя Людвіга Трібульціо. Вбивницю арештувала поліція. Вона називається Марія Лязаріні. Вбитий князь належав до одної з найстаріших родин у Міляно. Його жінка і донька є дамами королівського двору.

— Ріжні вісти. Відомий литовський конструктор літаків Гізак демонстрував на летищі в Ковні новий ширяк з мотором власного винаходу, на яким піднісся на висоту 100 метрів. — Президент Естонії Петс отворив у м. Пернаві найбільший міст в Естонії, довгий на 225 м. Міст збудовано коштом півтора мільйона естонських корон. — Спеціальна ревізійна комісія перевезла ревізії в ленінградських поштових урядах і ствердила, що ленінградська пошта не виконує свого завдання, бо не доручує своєчасно листів.

— Запір. Згадана в початкових літаріях у лінійках для перути шлука і інших підписувальців, що гірша вода Францішка Йосифа є першорядним природним процішальним засобом.

Спорт.

СЯН — УКРАЇНА.

Перша стрічка між двох наших дружин за мистецтво Окружної Ліги відбудеться в неділю 13. ц. м. в Перемислі на гришні Сяну, в год. 11.45 передполуднем.

Хоч обі українські дружини займають два зовсім протилежні місця в табелі, проте можна сподіватися завзятої гри і важко згоди сказати хто переможе, чи рутина й крапа техніки Укряїни, чи бовіють та відома амбіція славовиків.

Одно лиш повинно бути певне: обі дружини повинні змагатися справді по спортовому і дружньому.

СТЕП — ЛЬОТ.

Змагання обох дружин за мистецтво Б-ляни відбудуться в неділю 13. ц. м. на Погуляні. Початок у год. 12 впол.

**При зміні адреси просимо,
подавати й стару адресу.**

